Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

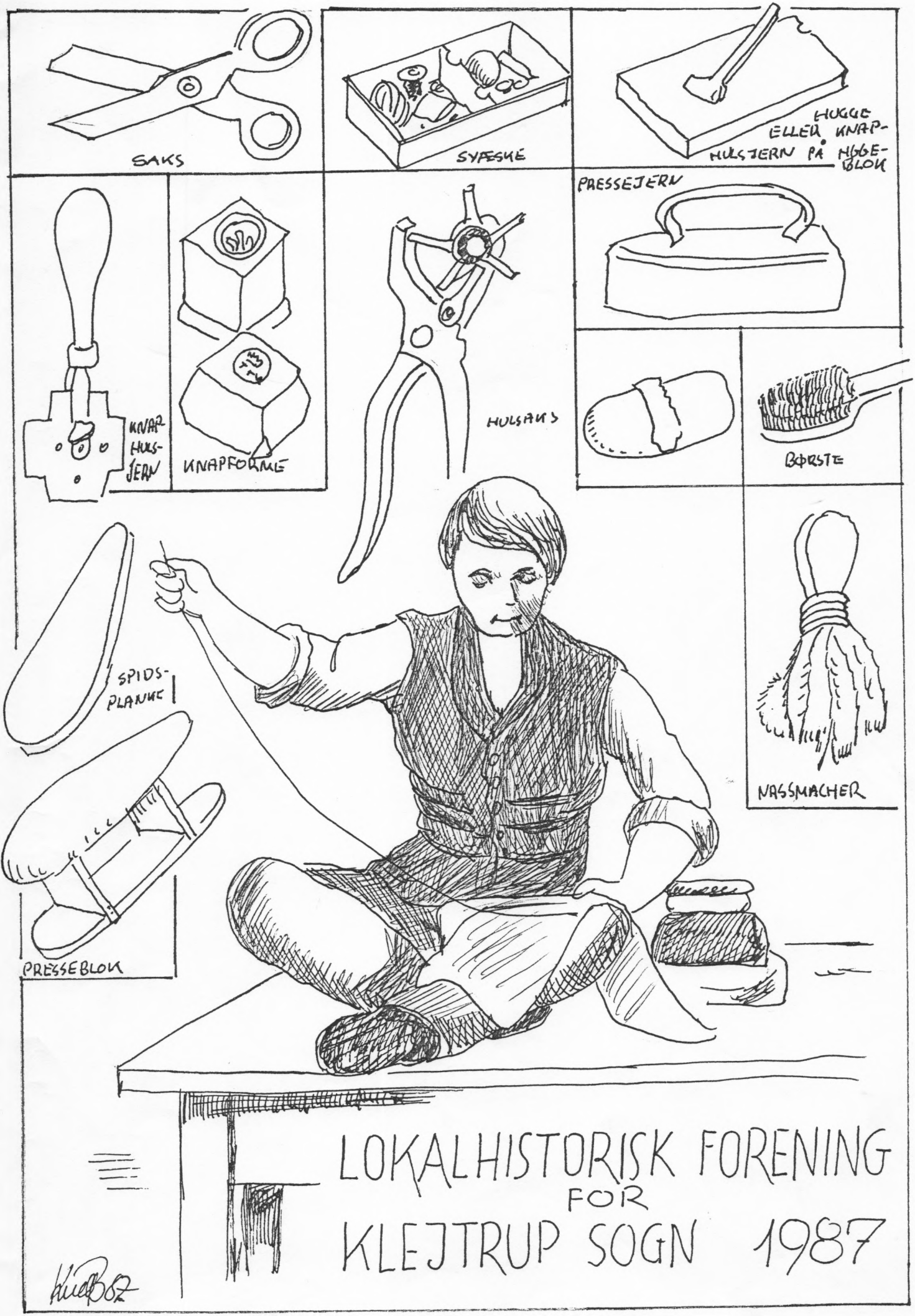
SAKS
SYFESKE
HUGGE ELLER KNAP-HULSTJERN PÅ HUGGEBLOK
PRESSEJERN
KNAP-HULS-JERN
KNAPFORME
HULSAX
BØRSTE
SPIDS-PLANKE
NASSMACHER
PRESSEBLOK
LOKALHISTORISK FORENING
FOR
KLEJTRUP SOGN 1987

Igen i år har vi strikket et hæfte sammen, der nu er det 5. i rækken af årshæfter. Vi håber også her at have ramt noget, som behager medlemmerne. Vi er helt på det rene med, at der kan være noget, der interesserer nogle og ikke andre, men vort mål må være, at der bliver noget for enhver smag.

Vi kan allerede nu afsløre, at næste års hæfte vil blive præget af ikke blot, at det er vor forenings 10. leveår, men i høj grad af, at det næste år er 200 år siden, at stavnsbåndet blev ophævet. I den anledning søger vi iøvrigt at finde en mulighed for at få spillet stavnsbåndfilmen "Kongen bød". Vi vil ligeledes lade os inspirere af den kendsgerning, at det næste år er 100 år siden, at et af de huse, der i særlig grad har givet Klejtrup karakter, blev sat på sin sokkel. Vi vil heller ikke forbigå, at det i 88 er 100 år siden, at verdenskortets skaber blev født.

De nævnte emner kan alene give stof, som vi må se, om vi evner at sætte i en passende ramme. Vi vil med megen pietetsfølelse bestræbe os.

At næste års hæfte således forventelig må blive mere omfattende end de tidligere år, kan måske være en passende lejlighed til for medlemmerne at søge at formå forældre/ børn, søskende/ eller andre til at stille op i kredsen af medlemmer og på den måde også få del i den oplevelse, som det forhåbentlig bliver at studere næste års skrift. Ja, medlemsskab er jo let og billigt at opnå. Det kræver ikke andre formaliteter, end at man sender kassereren 25 kr. Sker det allerede her i efteråret, så er det sikkert, at også dette års hæfte vil komme de nye medlemmer i hænde. Kontingentets størrelse har holdt sig på samme niveau gennem årene, og bestyrelsen ser ingen grund til at søge dette ændret inden for den nærmeste fremtid.

Igen i år skal der lyde en tak til dem der har gjort sig den ulejlighed at udtrykke glæde over, det vi udsender. Nogle har sagt:"Der kan da ikke blive ved at være noget at skrive om fra et så lille samfund som Klejtrup sogn". Undertegnede vil hævde, der er næsten ingen grænser, især ikke hvis medlemmerne vil komme med ideer, som vi bør tage op. Vores avisstudium alene, hvor der nu er gennemlæst 35 årgange af en enkelt af Hobro-aviserne (ca 10.500 stk), giver en masse, og der er givetvis meget interessant, når vi begiver os tilbage på den anden side af århundredskiftet. Vi er Hobro Bibliotek megen tak skyldig for deres store imødekommenhed. Vi takker ligeledes for stof/materiale, som bliver os givet. Vi skal nok forvalte det godt.

Med forsidetegningen har vor utrættelige tegner lagt os i pennen, at det i år er skræderen, der skal være den håndværker. vi beskriver.

Som sædvanlig har Knud Bødker tegnet forsiden.
Britta Laursen har taget sig af det kopimæssige og
Villy Jensen har igen forsøgt sig med teksten.

LANDSBYENS HÅNDVÆRKERE.

Skræderen.

Som allerede nævnt vil vi i år forsøge at beskrive skræderen, som man kendte ham, da han udførte sit håndværk ved at vandre rundt til kunderne.

Hvis man en vinteraften i første halvdel af forrige århundred kom ind i dagligstuen på en dansk bondegård, kunne man opleve et billede nogenlunde således:
Den lave stue med det sodsværtede, umalede bjælkeloft henlå næsten i halvmørke. Tællepråsens sparsomme lys var ikke i stand til at oplyse hele rummet, hvorfor der i krogene DANNEDES MØRKE SKYGGER. I stuen var alle gårdens folk samlede. Ved himmelsengen med det plettede drejlsforhæng sad kvindfolkene ved deres rok eller var sysselsatte med uldkartning, men henne ved den lange bænk ved vindduerne sad gårdens karlfolk i travl virksomhed med at ryge deres lange piber. Ved "bordendebænken" sad naturligvis husfaderen, men der kunne være en anden person, som lagde beslag på alles opmærksomhed. Det var landsbyens skræder, som sad oppe på bordet og syede. Han havde ikke selv værksted, men drog som nævnt fra sted til sted for at udføre sit arbejde.

Når skræderen var tilstede, holdt han meget af at føre ordet, og i de lange vinteraftener kunne det være en fornøjelse for en tid at lytte til hans fortællinger. Han kom jo i mange hjem, hørte og så meget og havde derfor ingen vanskeligheder med at finde stof, navnlig hed det sig, at han var god til at fortælle spøgelseshistorier, som han påstod at have oplevet under sit omflakkende liv, og som kunne få ungdommelige tilhørere til at skotte ængsteligt til stuens mørkeste kroge. Man skulle ikke tage skræderens ord altfor alvorligt, thi "en skræder oplever mere i 10 minutter end en anden i et helt år", og "han kan lyve værre end en hest kan rende".

Når husmoderen i gamle dage havde fået sit garn vævet hos væveren til godt, tæt og stærkt vadmel, drejl eller overgarn, sendte hun bud efter skræderen. Det kunne hænde, at hun måtte vente nogen tid, for han var en meget optaget mand, som det gjaldt om at holde fast på, når man havde fået ham i huset. Man var derfor glad, når skræderen holdt sit indtog med sit pressejern og sit ærmebrædt. "Skræderen er man glad for, både når han kommer, og når han går", sagde man.

Det første arbejde skræderen udførte, når han kom, var måling og tilskæring af tøjet, og her skulle manden eller konen på gården helst være til stede for at påse, at tøjet blev udnyttet så godt som muligt. Man var ikke fri for at mistænke skræderen for at stikke lidt til side til sig selv, hvor det kunne lade sig gøre, og enkelte steder var det skik, at alle klude og mindre rester tilkom skræderen, så der kunne være god grund til at holde lidt kontrol med ham. Når landsbyskræderen var kommet til en gård, blev han der nat og dag sålænge, der var noget at bestille, og det kunne ofte tage ham lang tid at blive færdig til at rejse. Han skulle i reglen sy både til husbond og til karlene på gården, og han sad da dag efter dag og syede. Betalingen var kost og logi og en mindre pengeydelse, som kunne være aftalt som en dagløn eller en pris fastsat for klædningen, han syede. Når han syede på dagløn, tog han "lange nåls" d.v.s. at han brugte en lang tråd i nålen, og gjorde med hånden en stor bevægelse med hånden ud i rummet, så der blev lang tid mellem hvert sting. Når betalingen var akkorderet, syede han "kort nåls", hvilket så betød, at han brugte korte sting.

Skønt skræderen og hans håndværk var lige så uundværligt i landsbyen, som de øvrige håndværkeres, så er der ingen, der på samme måde har måttet bære byens vittigheder og spot, som skræderen. For mange år siden sad der på bordet i en jysk bondestue en skræder og syede samvittighedsfuldt og troligt på bondens tøj. Så kom der en fremmed ind i stuen og, som gæstfriheden bød, blev han budt til sæde og beskænket med øl og brændevin. Da de havde drukket, tog han afsked med manden på gården, men inden han gik, sagde han: "I må tørre glasset godt af, inden I bruger det igen", "hvorfor det", sagde manden, "er du en kjæltring (tater)?" "Gid det var så vel, nej det er meget værre". Skræderen på bordet sad i spændt forventning, da manden på gården spurgte den fremmede, hvad han da var. Denne tog i døren og sagde med et dybt suk: "A er en skrajjer", hvorpå han forlod stuen inden skræderen rigtig fik besindet sig, at det var ham, der blev stukket til. Så bidende og tør kunne folkeviddet behandle skræderen.

.....

I grunden er det vanskeligt at forstå, hvorfor netop skræderen har måttet være syndebuk, måske var hovedsagen den, at de fleste skrædere i ældre tid var svage af legemsbygning og ofte havde en eller anden legemlig skavank. Man var i de tider ret tilbøjelige til at værdsætte en mand efter hans legemlige fortrin og især hans evner til groft arbejde. Smeden og hjulmanden respekterede man, de måtte lægge kræfter i deres arbejde, men skræderens håndværk anså man for lidt kvindeligt og uværdigt for en mand. Det haglede da også med spydigheder ned over skræderen, som tog sigte på hans person."15 skrædere vejer 1 pund""Stille plage"siger skræderen til sine høns og "Skæmt med din ligemand, så går skræderen med sin so" eller "Skal du sparke, sagde skræderen til lusen." Selv når skræderen gjorde gilde for landsbyen, kunne man gøre sig lystig."Det slog til ligesom til skræderens barsel, der åd de barnet med." Det sidste lyder noget kanibalistisk, men er i virkeligheden ikke så slemt. I sin tid brugte man nemlig en brødskive kaldet BARNEN til at spise på i stedet for tallerkener. Det er sikkert forklaringen på denne tilsyneladende grovhed. Det er så forvansket lidt, idet det blev betragtet som høj grad af forsultethed, at spise barnen med.

Skræderens omflakkende tilværelse, og hans deraf følgende afhængighed af bønderne har sikkert gjort sit til hans noget usikre stilling, måske har der også gemt sig en vis misundelse bag de mange stiklerier. Trods alle spydighederne nærede man en vis respekt for skræderen. De mange udfald mod ham havde nemlig gjort ham både vittig og slagfærdig, så der var ikke mange, der kunne hamle op med ham i en ordstrid, rimeligvis har man så hævnet sig ved at skumle over ham, når han var fraværende, det er nok den menneskelige natur. Skræderen var tilmed ret oplyst, og i mange landsbyer regnede man ham for den mest boglærde mand næst efter præst og degn. Det sagde ganske vist ikke så meget i den tid, vi taler om, hvor de færreste kunne skrive deres eget navn. Skræderen var ofte den, man tyede til for at hente råd i vanskelige situationer, og det styrkede naturligvis hans position i landsbyen, inden 1814 kunne det sågar hænde, at man udnævnte skræderen til skoleholder, han kunne så rart passe nålen, samtidig med at han havde tilsyn med ungerne. Han forsømte ikke noget med det.

Som håndværker var den gamle landsbyskræder både dygtig og pålidelig. Han nåede ikke, at få moderne sving over de klædninger, han syede, men han holdt jo ingen modejournaler, og det grove vadmel og hvergarns, der blev givet ham til forarbejdning, var både tungt og uhåndterligt;man stillede heller ikke så store fordringer som nu. Det var soliditeten, der betød noget, og i den retning kunne man ikke skyde på den gamle landsbyskræder.

I nutiden kan man slet ikke drage nogen sammenligning med skræderens stilling med for ca 200 år siden. Der stilles unægtelig noget anderledes krav til håndværket i dag; få steder på landet findes der vel en skræder i dag. Det er nu stangtøj eller konfektion, det drejer sig om. Det gælder vel ikke i samme grad i dag, som tidligere, at "klæder skaber folk", givet er det, at man ikke i dag kan se på påklædningen, hvorvidt personen kommer fra by eller land. De omvandrende skrædere er for længst borte og det hjemmegjorte stof er ligeledes en saga blot.

Skræderen, der fulgte den beskrevne, med forretning, butiksvindue m.m. skal man også lede længe efter. Det gælder ikke blot i landsbyerne, men ligesåvel i købstæderne.Man er nok ikke indstillet på at betale den pris, som den "rigtige" skræder skal have for at levere en klædning.

Alle de gamle fordomme om skræderen, hans håndværk og de pinsler, man udsatte ham for, er historie, men derfor kan det da være meget morsomt for en stund at dreje tiden tilbage.

Lad dette være en "bauta" for den hedengangne skræder. Historien havde været fattigere uden ham.

HVILEHJEMMET I KLEJTRUP.

Hvilehjemmet i Klejtrup har den 15 december i år bestået i 25 år, d.v.s. det er datoen for den officielle indvielse i 1962, men faktisk blev hjemmet taget i brug allerede den 2o. januar året før. Under noget primitive forhold havde hjemmet op til 8-9 beboere i de gamle skolebygninger, inden man i efteråret 62 tog den nye bygning i brug.

Lederparret Karla og Helge Frederiksen købte bygningerne af kommunen, da den nye skole overflødiggjorde den gamle skole, der er opført i 1857. Ved handelen forpligtede køberne sig til at indrette et hvilehjem for 25 beboere.

Allerede for en del år siden er hjemmet overgået fra privateje til at være en selvejende institution med en bestyrelse, hvor Møldrup kommune er repræsenteret.

Det, der for blot 25 år siden var hypermoderne, er allerede for en del år siden erklæret for utidsvarende, her som andre steder sker udviklingen hurtig. Værelserne er nu blevet ombyggede ved sammenlægning, så den enkelte beboer i dag råder over ca. 25 kv.m., hvori der foruden en stor stue er indeholdt et lille køkken samt separat bad/toilet. Sammenlægningerne har medført, at det tidligere normerede antal på 28 nu er reduceret til 2o.

Hvilehjemmet er nok den største arbejdsplads i Klejtrup sogn, idet normeringen omfatter 12-14 heltidsstillinger, men da der er mange deltidsansatte, er personalegruppen på omkring 25 personer. Udover de faste beboer er der 7-8 pensionister, der kommer og nyder deres mad på stedet, medens en halv snes får forplejningen bragt ud.

Helge Frederiksen, der er uddannet diakon, oplyser, at der ikke er noget besvær med at skaffe gode, stabile medarbejdere til hjemmet, paradoksalt er det værre med at skaffe beboere. Dette sidste kan man kalde en gunstig udvikling, idet en veludbygget hjemmepleje medfører, at mange kan blive i deres eget hjem, også efter at kræfterne ikke er helt i top. Hvilehjemmet i Klejtrup er med sin begrænsede størrelse nok noget nær det ideelle for beboerne. Der er en intim hygge, og ånden er særdeles god.

Her ved markeringen af at der er gået et kvart sekel for hjemmet, vil Lokalhistorisk Forening i taknemlighed for det virke, der gør dagen lettere for vore ældre medborgere, stille os op i rækken af gratulanter, idet vi vil overrække en indrammet tegning med den skole, der opførtes i 1857, som motiv. Tegningen er udført af Knud Bødker efter fotografier, der omkring 1910 blev optaget af forlængst afdøde mejeribestyrer Chr Holm.

Det er rart at vide, at man, når behovet for pleje opstår, ikke som i de større bysamfund skal stå i kø for at få en plejehjemsplads. Vi skal ikke langt tilbage i tiden, da det var kummerlige forhold, man bød den ældre generation. Nogle var i den heldige situation, at de kunne nyde aftægt. Vi vil i et senere hæfte skrive noget om disse aftægtsforhold, de var iøvrigt heller ikke altid lige lykkelige.

Mon der egentlig er mange, der erindrer, at vi var på vej til at få et "Alderdomshjem" i Klejtrup allerede for 55 år siden? Vi læser i "Himmerland" for den 30. september 1932, at der var planer om et sådant hjem."Skriverkarlen" ved ikke, hvorfor projektet ikke blev realiseret, men vi læser, at diakon Marius Andersen oplyste overfor sognerådet, at han i den ejendom, han havde erhvervet fra Niels Carl Nielsen (Skårupvej 28), havde planer om at drive alderdomshjem. Sognerådet så med velvilje på sagen. Man skriver i avisen: "-da villaen er stor, skulle der ikke større udvidelser til at skaffe plads til 20 mennesker". Nogen luksustilværelse ville det nok ikke være blevet, og som bekendt blev det, uvis af hvilken grund, ikke til noget med foretagendet.

Jeg husker udmærket Marius Andersen, diakonen blev han kaldet i daglig tale. Først nu har jeg erfaret, at han var uddannet diakon, han har været ansat på "Philadelfia". Jeg troede, at det var et øgenavn, han af en eller anden grund bar.(Vi vil også på et senere tidspunkt skrive om navneskikke, herunder til- og kaldenavne).

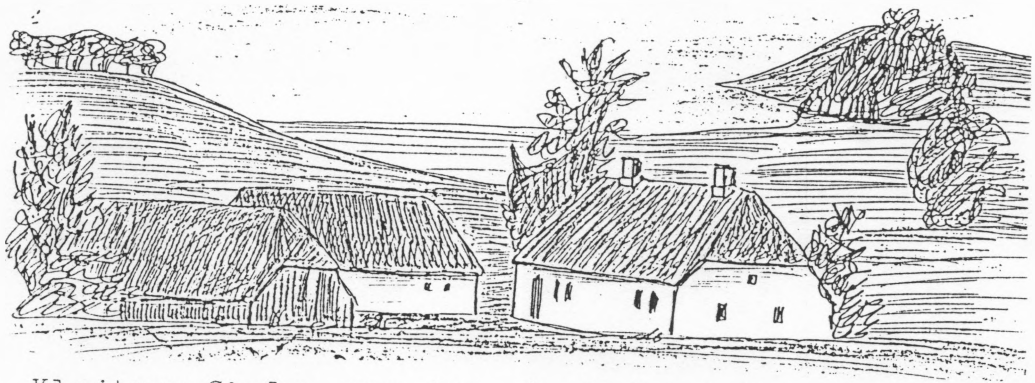

Klejtrup Skole, som den så ud fra 1857.

FORENINGSLIVET.

Jeg havde den glæde, at jeg blev opfordret til at holde båltale Sct. Hansaften, der som sædvanlig var afslutningen på årets byfest. Jeg benyttede lejligheden til- naturligvis- at indlægge noget lokalhistorie i min tale. Jeg omtalte i særdeleshed de festarrangementer, der i tidligere tider trak folk af huse i et meget stort omfang. Jeg rammte bl.a. en pæl gennem den myte, at "voldfester" udelukkende var knyttet til personen Pe Herman. Det er slet ikke tilfældet. Mon ikke det største folkemøde nogensinde var, da Venstrehøvdingen I.C.Christensen gæstede voldene?

Jeg slog til lyd for, at man var agtpågivende over for foreningslivet, der har haft så rige kår herude, men nu i nogle tilfælde ikke rigtigt har befolkningens bevågenhed. Jeg havde noteret mig, at en så gammel, hæderkronet forening som Klejtrup Idrætsforening sidste vinter ikke kunne gennemføre sin ordinære generalforsamling, men på grund af ringe tilslutning måtte indkalde til en ny samling.

I forbindelse med ovennævnte konstatering sagde jeg bl.a:" Mange kræfter er gennem årene lagt i at få dette samfund til at fungere ikke mindst indenfor foreningslivet. Mange har ofret om ikke blod, sved og tårer så ydet en kæmpeindsats. Intet er helt gratis i denne verden, heller ikke at rammerne er i orden i et kønt og smilende område, som mange af os har varme følelser for. Der er ikke noget galt i at kalde Klejtrup en SOVEBY, fordi mange henter brødet andetsteds, men lad os forhindre, at det ikke også bliver en SØVNIG by"!

Jeg kender ikke opskriften på at skabe interesse om foreningsarbejdet. I vor forening er det mest en trofast skare, der møder op år efter år. Jeg tror, at man synes, at det er hyggeligt at mødes, og måske ønsker man også at give bestyrelsen et håndslag. Vi har tillagt os den vane, at vi har et foredrag på programmet ved vore generalforsamlinger. Det må kunne lade sig gøre, også for andre, at få en rimelig tilslutning. Man bør være opmærksom på, at det nu til dags er almindeligt, at de unge tidligt skaber bofællesskab. Pigen synes måske ikke, at det er smart, at fyren skal til generalforsamling i Idrætsforeningen, derfor må man naturligt skabe en form for "fest", så begge kommer.

Hvad er alternativet? Foreningslivet visner, og det er da et trist perspektiv ikke mindst set fra en lokalhistorisk redaktion.

Vi kender navnene på en bunke foreninger, som ikke er mere, vi nævner nogle på næste side. Nogle gjorde meget,for at man kunne "komme hinanden ved", andre var nok for passive. Det går ikke med alle de tilbud vi har i dag. DER MÅ GØRES EN INDSATS.

Som jeg sagde i mit indlæg i sommer:" Kan der stadig findes nogle, der tør gøre noget af det, som andre siger er umuligt, så er der også noget at beskrive for formanden for Lokalhistorisk Forening om et halvthundred år. Jeg misunder ham."

FORENINGER

Vi har tidligere beskæftiget os med nogle af de foreninger, som dukkede op først i dette århundrede. Nogle af dem,vi kender eksistensen af,blev vel kun døgnfluer, men mange har vist sig at være levedygtige. For al foreningsaktivitet gælder, at der er en god portion lokalhistorie forbundet med dem.

Først vil vi beskæftige os med

SYGEPLEJEFORENINGEN

Denne forening, dækkende Hersom-Bjerregrav-Klejtrup sogne,så dagens lys på en generalforsamling, der blev afholdt på Klejtrup Afholdshjem torsdag den 31 januar 1912. Det er netop 75 år siden, men forfatteren af dette må beklage ikke at være klar over, hvorvidt foreningen er nedlagt og evt. hvornår, men det anses for mest sandsynligt, at den er nedlagt. Det blev vedtaget at ansætte en sygeplejerske med 500 kr i årlig løn + fri bolig og cykel. Medlemmerne betaler i 5 år 1 kr årlig samt 35 øre daglig, hvor der betjenes af sygeplejersken. Bestyrelsen kom til at bestå af: Købmand Th.Therkildsen,Hvolris,Berta Søndergaard.Troestrup, Peder Østergaard,Hærup, købmand Christensen,Klejtrup,lærer Knudsen,Hersom, Berthine Laursen,Klejtrup,Harriet Skaarup,Fristrup og fru lærer Hansen,Hejring. Købm. Therkildsen blev første formand. Jeg mener, at den første sygeplejerske-mangeårige- må have været Anne Marie Hansen, som var søster til tømrer Niels Bundgaard(Hansen) Klejtrup.

Venstrevælgerforeningen

En sådan blev også oprettet i "den gamle kommune" i 1912. Der var allerede fra starten ca 100 medlemmer. Bestyrelsen kom til at bestå af: Jens Bach,Dremstrup, Kr.Sørensen,Hejring, uddeler V.Jørgensen,Klejtrup, Jens Christensen,Hærup,Anders Giversen,Hvolris, Laust Nørskov,Bjerregrav, Anders Sørensen,Hersom, Søren Therkildsen,Hersom og Kr.Bundgaard,"Stubbegaard". Sidstnævnte blev første formand.

De første, som vi efter systemskiftet, ser beskæftige sig med lokal Venstre-politik,er Jens Provst,Klejtrup og Karl Andersen, som allerede i 1903 er tillidsmænd i Venstreforeningen for Hobro og Omegn, men den 7. september 1901 fejres systemskiftet ved en fest i Klejtrup Krat, hvor læge Hegelund-Lange tolker Venstres glæde i den anledning,og hvor folketingsmand Anders Nielsen endvidere taler.
Lægen, som kom til at betyde så meget for Venstre, deltog ikke i sognets partiarbejde på lederplan, men blev den første formand for "Venstrereformpartiets samvirkende vælgerforeninger i Løvel-kredsen",da en forening under dette vanskelige navn dannedes den 5.novemb. 1905. Næstformand blev lærer Deichmann-Poulsen,Fjeldsø og kasserer højskoleforstander Hviid Skals.
En opsplitning af Hersom-Bjerregrav-Klejtrup foreningen blev en følge af kommuneadskillelse i 1920. Der kom ligesom en bevægelse, som gik på, at alt det man tidligere kunne samles om nu ikke længere var bæredygtigt. Uden at overdrive kan man vist godt tale om en vis fjendtlig indstilling mellem de tidligere kommunefæller. Om det har været det drivende for opsplitningen af Venstre, skal være usagt, men på en generalforsamling i Hersom den 19. febr. 1921 besluttedes det at dele foreningen. Den i Hersom-Bjerregrav blev etableret med Anna Laustsen,Hørrup,Andreas Knudsen,Bjerregrav, Niels Hermansen,Hvolris,Valborg Nørskov,Hersom Niels Chr Andersen,Ørris hede og Kr.Bundgaard, som bestyrelse. Bundgaard som formand.

I Klejtrup fulgtes sagen op,idet man onsdag den 2.marts 1921 dannede en ny Venstrevælgerforening for sognet her. Bestyrelsen var Jakob Jakobsen,Hejring,Chr Bertelsen,Fristrup, Chr Vestergaard og S.Chr Nielsen,Hærup og som formand købmand Salholt Bertelsen,Klejtrup. Som delegerede til amtsmødet valgtes Chr Andersen,Hejring og Chr Serup,Klejtrup samt Chr Vesterby,Hærup. Revisorer blev Jens Provst,Klejtrup og Jens Thøger også Klejtrup.

Venstreforeningen fik mange, velbesøgte politiske møder, som især var præget af "slagsmål" med de radikale, men efter den lokale forenings start var den lokale "fjende" stadig Pe Herman, selvom han da var gået over til Socialdemokratiet.

Vi henviser til læsning af referater fra disse møder. Vi har en del i afskrift.

Logen "Brattingsborg"

Vi ved fra avisen, at der i 1912 dannedes en GOOD TEMPLER LOGE i Klejtrup. Den havde en overgang logelokale i "Villaen" på Skårupvej, men flyttedes senere til "Palmehaven" på Viborgvej. Vi ved ikke så meget om denne loge, men fhv. uddeler Christensen har fortalt lidt fra sin tid som medlem. Han mener, at den er nedlagt omkring 1925.Vi søger med lys og lygte efter det banner, som logen havde.

DET STOD I AVISEN

Vi graver lidt i aviserne fra 1912, det vil sige, at vi er gået 75 år tilbage i tiden.

MERGEL FRA KLEJTRUP SØ

En del ejendomsbesiddere omkring Klejtrup sø har sluttet sig sammen om et forsøg med at grave mergel op fra søens bund. Lykkes forsøget, vil det være til stor værdi for den mergelfattige egn.

ALTERTAVLE I KLEJTRUP KIRKE.

Tavlen er blevet kasseret ved et provstesyn, og der skal nu males en ny. I den anledning har kunstmaler Kongsbak, sammen med provst Andersen og pastor Jensen, i går besøgt kirken.

Anlagte fiskedamme.

Dahl Petersen, Hejring har i dette forår anlagt 3 fiskedamme ved bækken fra Fristrup gennem Hejring og ud i Klejtrup sø. Arbejdet har været meget omfattende og bekostelig. Der er udsat 2000 ørreder fra brygger Bies udklækningsanstalt i Hobro.

Mergel fra Klejtrup sø.

I tilslutning til ovenstående meddeles det, at entreprenør Mikkelsen, der for tiden optager mergel i Rødsø ved Vammen, har undersøgt forholdene og vil forpligte sig til at optage 4000 favne mergel.
Da foretagendet er temmelig kostbart, søger de, der har taget sig af sagen, at få flere med i selskabet eller at få mergelen afhændet ved forudbestilling.

Bryllup.

Fredag den 17 maj vies i Klejtrup kirke frk Kirstine Magdalene Villadsen, d.a. fhv. politibetjenst Villadsen Hærup og lærer R.C.Gravesen, Klejtrup.

En slubbert

Klejtrup Borgerforening har i sin interesse for byens forskønnelse plantet en række små kastanjetræer langs vejen. Træerne har stået et par år og var allerede til megen pryd. Men i går nat har desværre en slubbert med en kniv beskadiget en del af træerne, så et de rimeligvis går ud.
Borgerforeningen har gjort anmeldelse til politiet i Hobro, og man må håbe, at dette får fat i slubberten og giver ham en ordentlig afklapsning.

Avisen skriver ofte om "Hensynsløs cykelkørsel"

Fra Publikum.

„Den fattige Mands Snaps."

Jeg stod foran Talerstolen i Aalestrup i Tirsdags og hørte den radikale Møller Hermansen, Klejtrup, med Bevægelse i Stemmen angribe Brændevinsskatten, idet han som Begrundelse kævnede, en fattig Arbejdsmand, der skulde leve af „tør Kost" paa Arbejdspladsen og derfor kunde være nødsaget til at skulle have 3—2 Snapse for at faa Maden til at glide ned. Jeg lyttede til Møller Hermansens Udvikling af denne Skatteudpining af den fattige Mand, og jeg saa paa „Afholdsstjernen" paa Møller Hermansens Frakkeopslag — og jeg blev saa sær til Mode. Det var mig ikke muligt at faa den Radikalisme og Afholdsstjernen til at falde i Traad sammen. Maaske andre kan det.

23/6 En Tilhører.

Klejtrup søs udtøring.

Det har været på tale at udtørre Klejtrup sø, men det er altid endt resultatløs. Det synes, som det nu skal blive til virkelighed. Mandag og tirsdag (28.og 29/11) arbejdede 2 ingeniører fra Hedeselskabet på opmåling og prioritering, og det forlyder, at foretagendet vil blive rentabelt. For egnen i almindelighed, og Klejtrup by i særdeleshed, vil det blive et tab af skønhed og ejendommelighed. Den prægtige sø, der skærer sig ind mellem de brune lyngbakker er det, som giver egnen og byen sin ejendommelighed og hygge. Det er søen, der har vugget så mange blide og kære følelser ind i de flestes hjerter, så savnet af den ikke vil kunne erstattes af nok så bølgende kornagre og frodige græsgange.

Kort før jul afholdtes et møde på Afholdshotellet vedr. sagen. Mødet var indvarslet af sognefoged Knud Sørensen Man opnåede ikke enighed, idet møller P.Hermansen, efter lodsejernes mening forlangte for høj en pris for mølleri og vandkraft. Ialt 30.000 kr heraf 23.000 for vandkraften alene. Stemningen for projektet synes ikke god.

Klejtrupposten.

Fra 1. November vil der foregaa den Forandring i den kørende Postrute mellem Hobro og Klejtrup, at Posten vil komme til at udgaa fra Hobro om Morgenen og ikke som nu fra Klejtrup. Den kørende Landpost, der overtager Turen, vil altsaa faa Bopæl i Hobro.

Den hidtilværende Landpost, Jens Chr. Poulsen, Klejtrup, har efter Begæring modtaget sin Afsked fra 1. Oktober, men fungerer dog, indtil en ny Mand er antaget.

16/10 Mejeribestyrer Holm, Klejtrup,

har i 10 Aar været i sin nuværende Plads som Bestyrer for Klejtrup Andelsmejeri. Som Bevis paa, hvor afholdt han er, overraktes ham i Lørdags en Adresse, underskrevet af saa godt som alle Interessenter.

87-7

Pastor Poulsen og Pe Herman

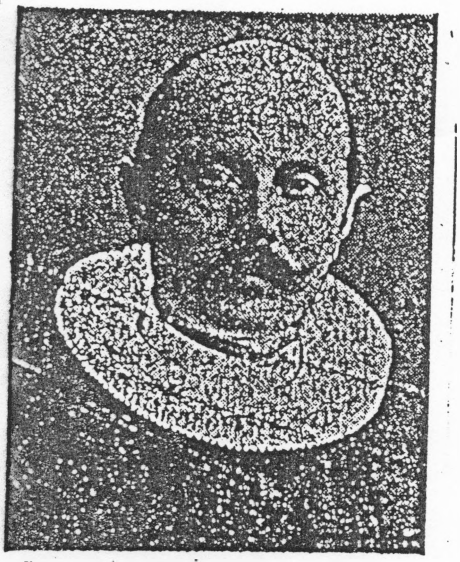

Pastor J. K. Poulsen, Hersom.

I årshæftet for 1982 bragte vi en artikel, hvor vi omtalte uddeler V.Jørgensens begravelse i 1919. I forbindelse hermed omtaltes den daværende sognepræst, pastor J.K.Poulsen, og vi mente os dengang i stand til at meddele, at Poulsen forlod embedet uden at vi iøvrigt var i stand til nærmere at redegøre for hans videre skæbne.

Vi er blevet en smule klogere og kan nu korrigere det dengang meddelte, idet vi nu ved, at Poulsen døde i embedet i oktober samme år kun 44 år gammel. Han døde efter længere tids ophold på Lucasstiftelsen i København efter at være opereret for en nyrelidelse. Han efterlod sig hustru og 3 børn og blev iøvrigt i kaldet efterfulgt af pastor Lindeløv.

Vi har i afskrift de mindeord, som en kaldsbroder, fik optaget i "Himmerland". Heri omtales bl.a. den sag om bagvaskelse, som ikke var færdigbehandlet på den tid.

Sagen, der omtales, var en sag, præsten havde anlagt mod møller P.Hermansen for bagvaskelse, idet møllerен i et indlæg i "Hobro avis" den 17 januar 1917 mere end antydede, at præstefamilien var skyld i, at deres unge pige afgik ved døden. P.H. fik landsrettens taksering af sagen til en bøde på 800 kr sub. fængsel i 3 måneder.

Pe Herman førte et utal af retssager, og tabte normalt, men i det konkrete tilfælde mente nogle, at retsafgørelsen var et justitsmord.

Pågældende sag var nævnt i "Sogn og kirke" i foråret. Man kunne tyde det billede, der blev tegnet af møllerен, at det var en mand, der i alle måder var uegennyttig. Med den viden, vi har i dag, ved vi, at det er et forkert billede. Han fik efter P.Sabros død gennem de jyske husmandsforeninger skabt bevægelsen "Børnenes og de forurettedes vel", hvis dynamiske formand han blev. Som tiden gik, blev han udsat for kritik især gående på, at han ikke forelagde regnskab for sine udgifter. Efter datidens målestok var det store beløb, man talte om.

I lang tid fik møllerен opbakning. Lærer Fogh var en slags regnskabsfører eller revisor for P.H., og i debatten "for ham" deltog her fra Chr Thorsen, som da var formand for "den gamle" husmandsforening. Knap så tilfreds med møllerens dispotioner var P.Knudsen, Fristrup, som i indlæg i "Himmerland" gjorde rede for den modstand, der i Husmandsforeningerne var mod møllerен. Han skriver bl.a.: "Men nu har P.Hermansen anskaffet sig en luksusbil, det kan måske være til nogen adspredelse".

Resultatet blev senere, at P.H. blev afsat. Vist var Pe Herman en spændende og farverig person, men at han kun arbejdede for andres velfærd, det er ikke rigtigt.

Se også i vor mappe med udskrifter fra "Himmerland" (side 83), hvor afdøde kreditforeningsdirektør Ejner Poulsen har et indlæg "Under falsk flag", hvor han omtaler møllerens forsøg på at fravriste Poulsens far, pens. landpost J.K.P. et areal ved søen. Er det nødvendigt at nævne, at møllerен altså også tabte den retssag.

Vi vil senere bringe mere Pe Herman stof.

EN KRAS MAND

Der er et gammelt ord, der siger, at den,der bliver løjet død vil få et langt liv. Skønt hans dødsannonce stod at læse allered i 1944,opnåede PROVST HARALD SANDBÆK at blive 83 år,inden han dø de sidste vinter.

Et langt og bevæget liv sluttede,og udfra en almindelig menneskelig vurdering var der nok megen sandhed i de ord, han gik i enrum og skrev, da han havde modtaget underretning om, at han kun havde kort tid tilbage at leve:"Vor Herre skylder mig intet".

Her i området må vi betragte pastor Sandbæk som en af vore historiske personer. Ved sin afsked var han præst ved Holmens ki ke, provst ved Holmens provsti,og endvidere var han orlogsprovst det vil sige, at han var den øverste gejstlige for Søværnet.

Det "historiske" omkring Sandbæk er vel især et produkt af be sættelsestiden og de aktiviteter, han da var involveret i. Der er skrevet meget om hans tid i Gestapos varetægt, om den tortur, de udsatte ham for og ikke mindst om den dramatiske måde, hvorunder han undslap tyskernes greb ved det engelske bombardement i efteråret 1944. Den føromtalte dødsannonce blev jo plantet i aviserne for at vildlede tyskerne. Annoncen er aftrykt i vort 85-hæfte.

For at samle stof til den udstilling, hvormed vi markerede 40 årsdagen for krigens afslutning, besøgte jeg Sandbæk og frue i deres hyggelige Skodsborghjem en aprildag i 1985. Nok var Sandbæk i nogen grad ældet, hørelsen var ikke helt god, men på nogle områder, var det i høj grad vor "gamle" præst, jeg havde på tomandshånd(delvis suppleret af fru Sandbæk). Samtalen er i afskrift til rådighed såvel i vort arkiv som på bibliotek i Klejtrup. Der findes iøvrigt fra Sandbæks hånd forskelligt lekture, undertegnede har således,foruden de erindringer,der blev udsendt for et par år siden under titlen "Præst/ Sabotør/Flygtningearbejder",i reolen et skrift, som han udsendte få år efter krigen: "HITLER GÅR IGEN".

Sandbæk kom til Hersom-Bjerregrav-Klejtrup i 1932, hvor han afløste pastor Lindeløv. Om dette fortalte han mig:"Det var mit første embede, efter at jeg havde søgt utallige Jeg søgte mange, men "Missionen" kunne ikke tage mig. Jeg er født på en højskole og havde egentlig indstillet mig på at skulle være højskolemand for bønder.

Jeg holdt en prøveprædiken i Løvel kirke, hvor flere fra pastoratet kom og hørte på. Min største fortaler og min senere personlig gode ven, lærer Diechmann-Poulsen,Bjerregrav, må åbenbart have været tilfreds med min prædiken og fik de andre overtalt. Det gjorde, at indstillingen blev enstemmig. Det gavnede mig. Verden er fuld af svindel. Jeg skulle så også tage en snak med Viborg-bispen, det var biskop Gøtze. Han ville nok helst have haft en missionsmand og under alle omstændigheder ikke en Grundtvigianer. Han kendte min far og vidste,at han var missionsmand. Bispen har nok ment at med den far, kunne jeg vel ikke være helt umulig. Han sagde direkte til menighedsrådene, at når han kunne gå ind for mig, så kunne de også. Ingen gik imod en biskop dengang, så det blev, som han ville det.

Kirkepolitisk var jeg efter mit studieophold i Tyskland i 1935-36 påvirket af Karl Barth og af Aage Müller, som stod for den moderne teologi".

Som bekendt tog Sandbæk stærkt afstand fra nazismen under krigen, men han vedgik, at han nærede en vis begejstring for Tyskland på et vist tidspunkt. Jeg bragte det provokerende på bane."Jo, vist var der præster, der var imponerede. Det var der også god grund til for så vidt angår det ydre, men jeg hadede Hitler, men f.eks. deres autobaner var jo enestående. Jo det ydre betog mig på samme måde,som det iøvrigt også betog Kaj Munk". Denne erkendelse får mig til at spørge:" Var det den "stærke mand", man søgte?" "Det var det måske for nogen, men ikke for mig. Der er iøvrigt aldrig brug for stærke mænd, men for KRASSE MÆND. Nogle der har en holdning og vil kæmpe for den".

.....